СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIII. Ч. 197. Джерзи Сіті, Н. Дж., второк, 25. серпня, 1925. VOL. XXXIII. No. 197. Jersey City, N. J., Tuesday, August 25. 1925. THREE CENTS

Майнери готові до страйку.

ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА. 22. серпня. — Уряд майнерської юнії Де Юнайтид Майн Воркерс оф Америка відбув тут ряд конференцій з ріжними комітетами юнії, встановленими для переведення страйку майнерів твердого вугля, що має починатися дня 1. вересня.

Джан Луис та кількох других урядників виїхало було на конференції з місцевими провідниками юнії майнерів у Гарисбургу та вертають сюди нині.

З цілого округа твердого вугля доносять, що там праця йде тепер незвичайно жваво. Щодо сього панує велика згода межи майнерами а підприємцями; властителі хочуть мати як найбільші припаси вугля, я майнери хочуть заробити як найбільше гроша на страйк.

Коли юнія видасть приказ страйку, то на нього вийде близько 150 тисяч майнерів. Після обчислень юнії, всіх майнерів при твердім углю є 158,000. З того коло 10,000 майнерів не перестане працювати, бо вони будуть заняті удержуванем копалень у порядку підчас страйку, себто не допускати до заляття копалні водою або обвалів. На страйк вийде коло 148,000.

ВЖЕ ВОЗЯТЬ НЕЮНІЙНИЙ ВУГОЛЬ.

ПИТСБУРҐ, ПА. 22. серпня. — Пенсилвенійська Вуглева Компанія оповіщає, що вона вже почала вивозити мягкий вуголь, добуваний в її копальнях, в яких працюють неюнійні робітники.

Компанія заявляє, що юнії зелізничих робітників не протестували проти вожения зелізницею неюнійного вугля.

ПЕРЕЇХАВ 3,400 МИЛЬ ЗА 6 ДОЛЯРІВ.

МИДЕЛТАВН, Ню Йорк, 22. серпня. — Сюди прийшов нині до своєї тітки 16-літний Роналд Ґемонд, котрий кілька тижнів тому вийшов пішком з Портленду, в стейті Ореґоні. Він перейшов всю дорогу пішки, підвозячися лишень принаґідно на автомобілях. Вся дороґа впоперек Америки коштувала його 6 долярів.

СЕНАТОРИ ВПЕВНЯЮТЬ КУЛИДЖА ЗА СВІТОВИЙ СУД.

СВОМПСКОТ, Месечузетс, 22. серпня. — Президент Кулидж відбув тут важні конференції в справі межидержавної політики Злучених Держав. На конференції були кромі президента ще американський амбасадор до Анґлії Гарвей та провідники републиканської більшости в сенаті. Говорили передовсім про приступленнє Злучених Держав до світового суду. Сенатори впевняли президента, що справа ухвали в сій справі на стільки приготована, що він може певно числити на таку ухвалу.

ВОРОГИ П. ВИЛСОНА НЕ ДАРУЮТЬ ЙОМУ И ПО СМЕРТИ.

ВАШИНҐТОН, 22. серпня. — Непримиримі противники Ліги Народів та приступлення Злучених Держав до світового суду, довідавшися, що руки Америки були звязані при переговорах з Бельґією в справі сплати военних довгів обіцянками, які поробив був покійний президент Вилсон, виступили зі заявою, що Вилсон не мав ніякого права робити подібні обіцянки та що теперішний уряд не повинен звертати на них найменчої уваги.

На чолі сих непримиримих ворогів Вилсона стоїть сенатор Бора. Він певно піднесе питанне, коли договір з Бельґією прийде до затвердження сенату.

НАЧАЛЬНИК ПРОГИБІЦІЇ ПРИЗНАЄ ПЕРЕКУПСТВО СВОЇХ АГЕНТІВ.

ДЖЕЙМСТАВН, Н. Й., 22. серпня. — Линкольно Андрус, начальник прогибіційного уряду в Вашинґтоні, виголосив тут перед товариством Чотока відчит про виконуванне прогибіції, в якому признав, що одною з головних перепон у його праці є хабарництво прогибіційних агентів. Він пояснив, у чому має лежати реорганізація прогибіційного уряду.

КАНАДА ПОМАГАЄ ПРОТИ ПАЧКАРСТВА.

ВАШИНҐТОН, 22. серпня. — Канадійський уряд підписав з американським угоду про спільні виступи проти пачкарів горівки та наркотиків.

Пограничні сторожі проти пачкарів мають бути скріплені, і канадійські сторожі мають помагати американським. Умова має ввійти в життя в зісяцю жовтни сього року.

ПРОТИВНИКИ ПРОГИБІЦІЇ ЗАПОВІДАЮТЬ АКЦІЮ В НОВІМ КОНҐРЕСІ.

НЮ ЙОРК, 22. серпня. — Бакоридж, голова Анти-Драй Ліг оф Ню Джерзі, заявляє, що противники прогибіційного закона виступлять у найблизчім конґресі з проектами законів, обмежуючих прогибіційний закон Волстеда. Хочуть вони добитися того, щоби вільно було виробляти й продавати пиво й легкі вина.

ОСТЕРІГАЄ ПЕРЕД ГАДДЄМ.

САФЕРН, Ню Йорк, 22. серпня. — Уряд опіки над дичиною остерігає прогульковців, рибаків, мисливих та фармерів, що виходять у сі околиці, перед їдовитими вужами „мідяками" („капергедс"), які появилися тут у великім числі. Ся гадина є майже так їдовита, як тарахкавець. Попередними роками її тут не було.

СПАЛИВ СЕЛО, ЩОБИ ДІСТАТИ АСЕКУРАЦІЮ.

МАРИНЕТ, Вискансин, 22. серпня. — Поліція арештувала тут Давида Крофорда, 49-літного мущину, котрий має коло 34,000 акрів лісу й поля в сій околиці. Поліція каже, що він вибрав велику асекурацію проти огню, а відтак підпалив село, щоби дістати обезпечену суму. В пожарі згоріло 30 будинків.

ЖИДИ ЗБИРАЮТЬСЯ ПОМАГАТИ З АМЕРИКИ ЖИДІВСЬКИХ КОЛЬОНІСТІВ НА УКРАЇНІ.

НЮ ЙОРК, 22. серпня. — На другий місяць має відбутися в Філаделфії конференція американських Жидів, на якій мають радити над тим, як зібрати 15 мілїонів долярів на допомогу для жидівських кольоністів на Україні.

ПОЦІЛУВАВ ФЛЯШКУ З ПИВОМ ЗАМІСЦЬ БІБЛІЇ.

Недавно лучилась у вінніпеґськім суді, як подає англійська преса, досить комічна сцена. На столику, що находиться у переділці, з якої свідчать свідки, стояло 6 фляшок сконфіскованого пива і лежала біблія. Як свідка покликано Джова Ґловацкого, замешкалого під ч. 76 Генрі Евню. Суддя запитав його, чи говорить по англійськи, а коли цей потвердив, що ґоворить добре цею мовою, казав взяти йому до рук біблію і присягнути, що буде говорити правду. Однак свідок, видко не зрозумів судді, бо замісць біблії взяв до рук фляшку з пивом і поцілував її, як це робиться при присязі на біблію. Цей дивний поступок свідка спричинив деяке замішання в суді. Прикликано судового товмача, п. Я. Сіла, і цей пояснив свідкови, що має робити. Ґловацкі виступав як свідок проти Гринька Гільчини, обжалованого о переступство прогібіційного закона. Справу проти Гільчини застановлено, по причині недостачі доказів.

МУЖ ПОКУСАВ ЖІНКУ.

Перед кільканайцяти днями лучилась у Вінніпеґу цікава подія, що муж покусав жінку. До патролюючого поліцая приступила недавно Ґетті Ковалюк, жінка Василя Ковалюка і показала поліцаєви своє рамя, з якого її муж в суперечці мав викусити кавалок мяса; крім згаданої рани на рамени мала ця жінка ще численні рани по цілім тілі, що мали походити від побиття. Щоби переконатись про правдивість цілої справи, удався поліцай до дому сварливих супругів. Муж покаліченої жінки, Василь, довідавшись про ціль приходу поліцая, показав йому своє лице, споганене подрапанням, спричиненим „ніжними" руками його жінки. Поліцай просив милу жіночку о пояснення відносно покаліченого лиця її супруга. Невинна жіночка заявила, що Василя покусали певно москіти. Ціла справа опинилася вкінці у суді, де Василя засуджено на заплачення 10 дол. кари і поношення судових коштів, чим дано йому до пізнання, що в Канаді суд скорше візьме сторону жінки, яко слабшогоества, ніж мужа, хочби він не знати як мав подрапане лице.

З МІНСЬКОЇ АТМОСФЕРИ.

Польська преса подає інформацію, що на місце дотеперішних банд, приділених до мінської чрезвичайки, які мали на меті боротись з білоруськими повстанцями, тепер утворено чотири нові, під проводом Стерна, Лявра, Лизогуба та Дунайця. Кожна з банд має від 40 до 60 людий, — забезпечена у добрі рушниці, ґранати та кулемети.

МУЗЕЙ В БІЛІЙ ЦЕРКВІ.

В Білій Церкві в січні ц. р. засновано музей. Міститься він в колишній зимовій палаті гр. Браницької. В музеї є до 5 тисяч старих книжок російською, польською та французькою мовами й 50 славянських стародруків XVII століття. В Шевченківському відділі виставлено колекцію Кобзарів й мало відома, нігде досі не видрукована фотоґрафія Шевченка. В музеї богато зібрано картин італійського малярства, забраних з маєтків гр. Ржицького та Сувчинського. Далі в музею є багато старовинного українського хатнього начиння, броні й річей релігійного культу та намисто Домахи Хмельницької. (Пр. Правда 1/VII).

ПЕНСІЯ САМІЙЛЕНКОВИ.

Комісаріят Народньої Освіти призначив доживотну пенсію українському письменникови В. Самійленкови.

Навязуючи до цього факту, Дорошкевич пише в „Пролетарській Правді" з 30/VI., що взагалі треба звернути увагу на забезпечення культурних робітників передреволюційного часу, на взірець колишнього російського „Літературного Фонду", або заснованням товариства допомоги науці, літературі і штуці. Як на приклад повної незабезпеченности каменярів нашого відродження, Дорошкевич, крім Самійленка, який є цілковито хорий і живе в крайній нужді, згадує про Василя Степаненка, директора книгарні „Київської Старини". Десь на терені Канівщини, хорий, старий, самотній, доживає він віку в непристосованій до життя коморі, годуючись на випадкові копійки від своїх київських приятелів...

ВИДАННЯ ТВОРІВ ТОБИЛЕВИЧА.

У Києві вийшла книжка вибраних творів нашого знаменитого драматурґа Тобилевича, під редакцією Дорошкевича. Рецензент книжки в „Пролетарській Правді" не дуже вдоволений з цього видання, бо „твори Тобилевича, особливо тепер, нам аж надто чужі і здадуться, як матеріял для вивчення історії літератури..." Розуміється, для безбатченків всі люде є чужими і для комуністів України вся українська література мусить бути чужа.

ЗГИНУЛИ ПІД КОЛЕСАМИ ЗАЛІЗНИЦІ.

Недалеко стації Інґолф, Онт. згинуло в неділю (9. серпня) о семій годині рано трох людий, а це: Сидір Стефанців, Українець з Брод Валей, Ман.; Адам Корбовскі і С. Соцкий, Поляки, які недавно прибули до Канади. Чотирох їх ішло трекою в напрямі заходу і побачивши надходячий проти них тяґаровий поїзд, вони перейшли на другу треку. Та тусаму хвилю наїхав на них з заду особовий потяг і трох розторощив до непізнання, а четвертого кинув у рів.

НОВІ ПЛЯНИ СОВІТІВ ПРОТИ ПОЛЬЩІ.

Як доносять з Мінська, комітет пятьох постановив звільнити всіх кримінальних вязнів з білоруських вязниць і вислати їх з фальшивими документами на польську територію, де вони мають проводити шпіонство в користь Совітів.

ПСИ СТОРОЖИЛИ ЦІЛУ НІЧ НАД ТІЛОМ СВОЙОГО ТОВАРИША.

Песяча вірність супроти свого товариша показалась онодї перед Лудлов каменицею, при Ривер улиці у Вінніпеґу. Два чорні пси, „Коллі", сторожили там цілу ніч над тілом меншого, брунатного пса, бувшого свого товариша забави, якого забив автомобіль в ночі. Доперва над раном повідомив хтось товариство Гуманности, яке занялось спрятанням тіла убитої собаки.

„ПОСОЛ" І ШАНСОНЕТКА.

Директор канцелярії угорського посольства у Варшаві — отже майже посол — що має призвіще ґідне актора: Пляті Ірі, захопив 18.000 долярів і одну кабаретову артистку, землячку, та втік на кращий хліб.

БІЛА КАМІЗОЛЬКА.

„Наєс Вінер Журналь" з дня 24. м. м. подає таку новинку: „Одному польському міністрові у повороті з чужини додому, трапилась неприємна пригода. Студенти одної польської меншости закидали його зігнилими яйцями, через що його камізолька зазнала діймаючої шкоди. Ясно, що міністер не міг бути вдоволений такими „закидами". Та меньш-більш кожна людина, що бере участь у громадськім житті, мусить мати до певної міри білу камізольку, а міністер уже спеціяльну."

ПОВСТАНЧИЙ РУХ НА УКРАЇНІ.

За відомостями, які йдуть через Румунію з Одеси, повстанчий рух в околиці Кременчука прийняв великі розміри. Заряджено загальну мобілізацію. Залізниче сполучення з Одесою перерване.

ЧУМА В РОСІЇ.

Згідно з новими донесеннями, чума в районі Царицина дуже поширюється. Зареєстровано дотепер 44 випадки з них 31 смертельних. Рівночасно на Поволжу шириться епідемія малярії, що набирає застрашаючих розмірів. Повний брак лічничих засобів.

ҐРІЗНІ ПОЖАРИ В НІМЕЧЧИНІ.

Випикли великі пожари лісів в околицях Ратенав і Лінєнбурґа. Між Ратенав і Лабою цілий комплекс лісів, що займає більш як 40.000 морґів, представляє одно море огня. Пожарам сприяє висока температура. Всі зусилля висланих на місці пожарів полків піхоти і піонірів сходять на марне.

ВИДАННЯ ТВОРІВ Л. УКРАЇНКИ.

Книгоспілка закінчує друком 7-ий том творів Лесі Українки й ним закінчується повне видання творів сеї письменниці. (Пр. Правда, 21/VI.)

ХИМЕРИ МОДИ.

У Лондоні появились на вулиці, в товаристві елеґантних дам, фарбовані собаки. Деякі вимальовані навіть у цятки, згідно з одягом своєї пані. Чому, коли мода дозволяє прилюдно малюватись жінцям, не має дозволити собакам?

Російська большевицька влада обновила терор.

ЛОНДОН, 23. серпня. — З достовірних жерел повідомляють, що російська большевицька влада знову зачала виконувати акти терору на населенню.

Знову тепер в Росії стріляють масово людий без суду. Також масово виселюють людий та проганяють в далекі безлюдні і дикі сторони.

Терор обновлено скрізь, по містах, місточках і селах.

ДЛЯ МЕНЬШОСТИЙ НА УКРАЇНІ.

ХАРКІВ, Україна, 23. серпня. — Український центральний виконуючий комітет постановив отворити 44 місцеві суди для національних меньшостий на Україні, між ними буде 6 польських, 30 жидівських, 5 болгарські і 4 сербські суди.

В тих судах всі розправи будуть вестися в мовах національних меньшостий.

ПЕРЕСЛАВ КОНЦЕРТ 14,000 МИЛЬ.

ЛОНДОН, 23. серпня. — Анґлієць Джеролд Маркус переслав сьогодня зі своєї власної радіо-стації концерт до Американського корабля Сіетел, що стояв біля Нової Зеляндії.

Віддаль була 14,000 миль, а на кораблі всі дуже добре чули цілий концерт.

МЕДАЛЬ ДЛЯ БАТЬКІВ.

ПАРИЖ, 23. серпня. — Федерація батьків і материй полятлих французьких жовнірів видала бронзові і срібні медалі, які будуть носити батьки і мами на память по своїх синах.

На медалю є голова жовніра з терновим окровавленим вінцем на голові.

СКАРБ В СТІНІ.

ЛЄНІНҐРАД (Петербург), 23. серпня. — В домі Лідваля, бувшого кравця царя, найдено в мурі сховані дорогоцінности. Діямантів найдено ваги 338 каратів, а також богато гарних золотих і срібних виробів.

Все те забрано для уряду.

Лідваль живе тепер в Парижі. Перед утечею заграницю він скрив був се майно в стіні, і люди, що жили в його домі, про се нічого не знали, поки про се не вивідалась Чека.

ЕЛЄКТРИКА — ЗЛИЙ ДУХ.

МОСКВА, 23. серпня. — Советська влада проповідує „електрифікацію" села і в кількох селах завела на зразок маленькі електровні із силою 50 пар коний, які доставляють світла і сили для робітень одного села.

Російські селяни дивляться на електрику, як на диво або чудо. Називають її чаром і дуже бояться того світла. В одному селі, де електричний ток поразив одного чоловіка, ціле село збунтувалось проти електровні і знищило її. В іншому селяни кликали священика, щоби з електрики вигнав злого духа свяченою водою.

КУПЦІ НА СИБІР.

РИҐА, столиця Латвії, 23. серпня. — Російські ґазети повідомляють, що в Москві Чека арештувала заможнійших ювилерів (торговців дорогоцінностями).

Советська влада, як пишуть ґазети, вишле їх на заслання на Сибір.

КАЙО В ЛОНДОНІ.

ЛОНДОН, 23. серпня. — Сюди приїхав французький міністер скарбу Кайо на переговори у справі міжаліянтських военних довгів. По полагодженню французького военного довгу в Анґлії він виїде до Америки, щоб полагодити ще й довг Франції в Америці.

ПРОДАЄ І КУПУЄ КОПАЛЬНІ.

БЕРЛІН, 20. серпня. — Німецька фірма братів Маннесманів продала свої підприємства в Мароку (в Африці) анґлійсько-американському синдикатови.

Добуті гроші вона хоче вжити на закупно і розвиток копалень в Болгарії. Тепер вона ще має копальні в Чехо-Словаччині і в Альбанії.

ЩЕ РАЗ БУДЕ ПРОБУВАТИ ПЕРЕПЛИСТИ КАНАЛ.

БУЛЬОНЬ, Франція, 20. серпня. — Панна Ґертруда Едерле заповіла, що буде вдруге пробувати переплисти Анґлійський канал 31-ого с. м. або 1-ого вересня с. р.

З нею хоче плисти Арґентинка панна Лиліен Ґеррісон, яка вже пробувала досі того осягу 4 рази.

(Панна Едерле, родом Німка, уроджена в Злучених Державах. Її батько Гайнріх Едерле має бучерню в Ню Йорку).

СМЕРТЬ МІНІСТРА.

РИҐА, 23. серпня. — Латвійський міністер заграничних справ Мейрович помер тут сьогодня наслідком тяжкого потовчення, коли його автомобіл зіскочив із стрімкого берега.

СТРАЧЕННЄ ЗАГОВІРНИКІВ.

КАЇРО, Еґипет (Африка), 23. серпня. — Сьогодня повішено тут 7 осіб, котрих засуджено на смерть за убиттє анґлійського команданта війск сера Лі Стека в осени минулого року.

Засуджені вчера вечером попрощалися з родинами.

Всіх страчено у відступах по 45 мінут. По страченню кождого підношено чорну хоругов. Засудженці кромі одного, д-ра Шафіка Мансура, ішли на смерть на шибениці зовсім спокійно.

Поза мурами тюрми зібралась була многолюдна публика, яка теж страченне приняла спокійно.

Трупи повішеник віддано їх родинам.

ВОЗДУХОПЛАВОМ ДО БИҐУНА.

РИМ, 23. серпня. — Преса повідомляє, що норвежський одкривець Амундсен хоче купити тут воздухоплав, яким хоче полетіти до північного бигуна.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Outside Jersey City:		Поза Джерзи Сіті:	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Загранищею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

В Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ТЕЖ САМОПРИЗНАННЯ

Польська краківська ґазета Ілюстровани Курер Цодзенни зі суботи, дня 1. серпня, приносить статтю під наголовком: Пронди угодове сьруд Украіньцув. Стаття наводить у цілости відозву, яку в Коломиї видала недавно якась ново утворена „українська партія людова".

Яких аргументів уживає ся „українська партія людова", не треба йти до ворожки, аби догадатися. Се старі вже порохом припалі, молями зіджені аргументи, що мовлям українська галицька інтелігенція зрадила українських галицьких хлопів і селян за наживу для себе. Се вже так усюди случається, і в нас, і в других людий на світі, що кільо рази хрунь зраджує свій народ, тільки разів він показує пальцем на другого як на зрадника й кричить: „Держіть-ловіть злодія-зрадника".

Як можна сподіватися, „українська партія людова" накинеться мокрим рядном на боротьбу українського народа за незалежність. Вона говорить, що українська інтелігенція баламутила нещасний „рускі людек", підшептуючи йому думки про самостійну Україну. На думку „української людової партії", українська інтелігенція лишень дурила нарід, але „бедни людек", котрий, „як відомо, на жаль є політично дуже мало вироблений", радо послухав сих підшептів" і заговорів „інтригантів".

Але сей „рускі людек", що то на жаль для „української партії людової" ще так мало політично вироблений, ще не стратив зовсім приятелів у світі. Коли українська інтелігенція, завівши хлопів і селян у сліпу вулицю, сховалася сама в мишачу діру, тоді сі приятелі вважали за відповідне вилізти зі своїх кривівок та утворити „українську людову партію".

Програма сеї „української людової партії" вже виходить сама зі себе з усего, досі сказаного. „Українська людова партія" зобовязується виступати проти української інтелігенції, що підшептує українському хлопови й робітникови мрії про самостійну українську державу. Вона обіцює виступати проти агітації за оружними заворушеннями, виступати проти політичних вбивств, проти бойкоту виборів та других демонстрацій проти польської держави.

„Українська людова партія" стоїть на становищи, що для виведення української політики на чисту воду треба відсунути від народної політики українську інтелігенцію та віддати політику в руки самих селян. В сій точці хрунівська партія не говорить нічого нового, бо на сей роскол укр. інтелігенції від українського селянина полювали здавна всі українські хруні. І сумної памяти Демянчук з своїм Руським Селянином, і ціле хрунівське коло колишнього радикального агітатора Лаврука, відтак усопша вже партія Яцкова й Твердохліба, — всі вони несли хлопопальський прапор: Хлопи, кидайте інтелігенцію й ведіть свою політику без них.

Докладнійше про те, як саме „українська людова партія" думає ратувати українського хлопа перед страшним утиском польського уряду й громадянства, відозва партії не говорить. І говорити не може. Бож не на те пани наняли своїх слуг, щоби вони говорили народови про те, як ратуватися від драч, гнету й рабунку. На те пани слуг наняли, щоби сі агітацією проти української інтелігенції збаламутили українського селянина, так, щоби він не бачив, що правдивим ворогом є Поляк, але щоби добачував ворога в українській інтелігенції. І в сьому, нова „українська людова партія" вживає старих способів.

Про свою програму відозва „партії" говорить лишень стільки, що „партія" буде старатися ширити серед українських селян свідомість при помочи участи в польських патріотичних демонстраціях. Відозва каже, що „партія" вже брала участь в сьогорічнім обході конституції третого мая в Коломиї, і на будуче думає брати участь у подібних обходах.

Як видно зі змісту, „українська людова партія" небезпеки не представляє. Вона вживає таких старих способів баламучення, що на них зрозуміється навіть нечитальник. З гори можна сказати, що й нова гарна фірма їм нічого не поможе. Не поможе їм навіть те, що в супереч дотеперішної практики вживати для себе лишень назви „руський", ся нова партія вживає вивіски „український". Зі сього видно, на скільки приняли ся серед українських селян польські заходи розбити свідомість українського селянина з Галичини з його братом на Великій Україні. Коли вже навіть хруні мусять іти проти польської політики, то се знак, що польська політика не досягає нігде своєї цілм.

Під відозвою підписані імена О. Сербенюка яко секретаря, В. Андрушка яко касієра й М. Ольхового яко предсідателя „партії". Імена нікому не відомі. Знак, що старі хруні бояться або стидаються вести хрунівську політику, коли висувається темних людий. І в сьому ще одно тихе признанне польської влади до невдачі розбити одноцільний протипольський фронт українського громадянства під Польщею.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЄ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — СИЛА. — ПИШІТЬ ПО НАЙНОВІЙШИЙ ЦІННИК

ПОСТУП ОДНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ГРОМАДИ

(Донись з Шамокін, Па.)

Вже довший час про нашу громаду не було ніякої згадки в часописях. Наша громада одна із старших і дехто думав би, що може старші віком громадяни упали вже на силах, тай не интересуються життєм народнім, не дбають о добро громадське і своїх дітий і сплять собі „сном блаженних", — та воно так не є.

Наша громада складається з переселенців угорських і галицьких, котрі від самого початку сили разом, не були „перелетними птицями", зрозумілим, що в єдности і в згоді сила, не ділились на партії, а всі разом під проводом світлих та ідейних провідників, котрих мали і мають, поступили далеко вперед як матеріяльно так і морально.

Матеріяльно, бо майже більша половина громадян має свої власні доми, два великі стори, а трийцять громадян має свої власні ріжного рода бизнеси, між котрими декотрі стоять дуже світло, дальше свій банк, в котрім є вкладки і інших народностий, але контролю мають наші, а котрий, як виказує біланс за чотири роки своєї діяльности, має близко півтора міліона долярів обороту.

Декотрі громадяни, розуміючи вагу висшої освіти, посилали своїх дітий до висших шкіл, чого вислідком є, що згадана громада видала із себе ряд світлих та інтелігентних людий на всяких ділянках, пр.: двох адвокатів, чотирох учителів народних шкіл, один професор гайскул, трох електротехників, один машиніст зелізнодорожний, а в минулім місяці причинились ще дві молоді інтелігентні сили. Се син нашого громадянина, ревного працівника на народній ниві і бувшого довголітного касієра Укр. Нар. Союза п. Олексія Шаршоня — Юрко, котрий, укінчивши всі потрібні науки в школі (каледжі) Ганеман у Филаделфії, дістав степень доктора медицини, де і рівночасно працює там яко лікар в шпиталі. Друга інтелігентна і многонадійна особа, се молодий о. Юрій Кандра. Скінчивши тутешні школи, виїхав до краю на богослове, а по скінченню був висвячений епископом Василієм дня 19. м. м. Першу торжественну Службу Божу мав 26. м. м. в Шамокін, Па., в присутности всіх громадян і співучасти духовенства як грецько-католицького так і римсько-католицького. З нагоди сього торжества місцевий парох о. М. Олексів, виголосив зворушуючу проповідь до молодого священика і до народа.

Молодим працівникам на їх нових дорогах життя желають всі громадяни як найкрасших успіхів.

Ще одно діло, котре свідчить о організаційним хисті нашої громади, а се: Завязалась організація під назвою „Товариство Українських Братств" (Юкрейніен Брадергуд), котре має на цілн злучити всі місцеві братства і товариства в одно і щоби згуртувати підростаючу молодіж для успішнійшої праці як моральної так і матеріяльної. В тій цілм згадане т-во закупило дім і площу за $15,000, на котрій задуме на весну ставити величавий Народний Дім, котрий був би осередком всякого культурного і громадянського життя.

Лишається ще одна найважнійша розвязка, а се рідна школа. Місце на школу є тай фонди знайдуть ся, питанне найважнійше, як всюди так і у нас, хто буде вчити в сій школі, і відки взяти відповідних учителів, котрі могли би повести цілоденну школу бодай перших чотири чи шість літ? За сорок літ наша еміграція не здобулась на ніяку суспільну інституцію висшої школи. Ані учителів немає, котрі були би всилі відповісти свому званню. Не знати, чия се вина. Та щоби і се, що придбано тяжким трудом до сього часу, не розплилось в чужому морю, ми повинні старатись самі о свою рідну школу бо „чужого научаймось, свого не цураймось", і щоби наші діти знали, хто вони, хто їх батьки, — а будьте певні, що коли будемо працювати дальше в згоді як дотепер, тоді незадовго повстане у нас своя рідна школа, з якої надіємось великих успіхів, а яких бажаемо щиро і прочим українським громадам.

Громадянин.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

З ДІЯЛЬНОСТИ СОЮЗА УКРАЇНОК В АМЕРИЦІ.

Дня 20. с. м. відбулися чергові зборн Союза Українок, в льокали Жіночої Громади при 30 Іст 7-ій улиці в Ню Йорку.

На збори прибули крім Управи Союза Українок, також представниці товариств з Ню Йорку й околиці. Присутні були: Жіноча Січ ім. Бесарабової; Жіноча Громада з Ню Йорку; Українське Жіноче Запомогове Товариство з Нюарку і Сестрицтво Неп. Зач. з Джерзи Сіті.

На порядку нарад були справи: Організації, першого українського жіночого зїзду, льокалю Союза Українок, участи в збірці в Ню Йорку для голодуючих в Галичині, концерту (27. вересня с. р.) і т. п.

Рішено віднестись до всіх жіночих товариств в Америці з покликом, щоби зголосилися в члени Союза Українок перед 17. вересня с. р., бо коли до того часу приступить вже до Союза Українок потрібне число товариств, то Союз Українок скличе перший український Жіночий Зїзд в Америці ще сеї осени.

Постановлено, за порозумінням з управою Народнього Дому в Ню Йорку, що набудуче всі зібрання Союза Українок будуть відбуватися в одній з кімнат Народнього Дому.

Слідуючі збори Союза Українок будуть дня 17. вересня о 8 год. вечір.

Союз Українок ще раз взиває українські жіночі товариства поспішитись із заявами вступлення і прислати зголошення на адресу секретарки:

Helen D. Lototsky
87 Van Vagenen Av.,
Jersey City, N. J.

ЗА СОЮЗ УКРАЇНОК В АМЕРИЦІ:
Олена Лотоцька, секр.

НЕОДНОМУ ГІРКА ДОЛЯ.

Неодному гірка доля
З наших братів в Галичині,
Тай нещаслива їх там неволя
За морем, в далечині.

Неодин там наш брат
Сльозами кайдани мне,
Тай просить нас о поміч,
На неї чекає і сльози ллє.

А ми з дня на день сю поміч відкладаєм,
Вісточки від нас нема,
Тай недоконче за них дбаєм,
Що їх гнобить там тюрма.

Отворім серце для брата,
Відчуймо його неволю,
Бо Ляхи мучать, як Христа в Пилата,
Рвуть його тіло на власнім полю.

Сиракюз, Н. Й.

Василь Осухівський.

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

СТ. ЛУИС, МО. Бр. св. В. Великого, від. 179 дає до відома своїм членам, щоби явились всі я кодин в неділю, 30 с. м. в У. Н. Домі, 1523 Hikory St. Кождий член має явитись з відзнакою точно о 7.30 рано. Неявившийся член підлягає карі одного доляра. — Тимко Шинсь, секр.

МАТЕРІЯЛИ ПРО ШКОДИ ЗАПОДІЯНІ РОЗЛИВОМ РІК В КІНЦІ ЧЕРВНЯ — ПОЧАТКОВІ ЛИПНЯ 1925 РОКУ.

Зі Львова одержали ми отсе звідомлення:

Матеріяли про шкоди заподіяні повінью од окремих повітів і громад продовжують напливати до Краевого Комітету. — На підставі цих матеріялів в додаток і поповнення інформації поданих в першому звідомленні Комітету становище по окремих повітах представляється так:

Повіт БОГОРОДЧАНИ.

Богородчанський повіт потерпів не тільки у цей час переднову але і на цілий рік. В наслідок виливу рік та гірських потоків вода заляла і замулила всі городи та стояла цілими тижнями. Уся городсвина а найбільше бараболі вимокли та погнили, велика часть людности остала на переднівку без молодої бараболі. Правда багато з тих котрі мають і в полі посаджені бараболі — вже тепер не маючи нічого в городі, підбирають дрібну як орізи бараболю в поли, але халупники котрі лише городець мали не мають нині що їсти. Так само одиноке жерело з якого мож було дістати який гріш на муку є достава молока до молочарень але в наслідок злив і довготревалої слоти перестало плисти. Тижнями стояли води на непрнпускальних пасовисках а коровини не можбуло із стайні вигнати. Щоби худоба не голодувала люди косили дозріваючий овес та ячмінь на корм для неї. Деж можна взяти від такої худібки літру молока, щоби продавши в молочарни сметанку купити муки до пісного молока. Слота тревалча майже цілий місяць поробила ще більші шкоди як виливи рік. У цілому повіті ґрунта з почвою непропускальною. Вода з піль не сходить, а все кисне у воді. До тепер одна третина бараболь не підгорнена а багато і не буде підгорнена. В багатьох місцях не лише бараболя, але і збіжжа навіть жито підмокли і схнуть. Сіна, одинока підпора тутешньої людности, буде лише одна третина.

Повіт ДОБРОМИЛЬ.

По даним староства потерпіли од повіні такі громади:

Войтковка шкоди на 6,046 зол., Грозьова на 15,432 зол., Войтківка 2,496 зол., Новосілці коз. 502 зол. Юречкова 7,376 зол., Новосілки дид. 4,000 зол., Гійсько 520 зол., Ямна гор. 1,-825 зол., Ямна дол. 2,070 зол. Трійця 5,496 зол., Лімна 2,382 зол., Крайна 808 зол., Лодинка гор. і дол. 3,700, Стаґнява 20,000 зол., Лопушниця 5,000 зол., Велике, Лопушанка, Смеречка 5,000 з.,Смільниця 2,000 з., Рудава 750 зол. Нанова 1,500 зол., Стебник 2,000 зол., Штейнерельс 1,000 зол., Кросценко 15,-000, Жогатин 1,200 зол., Явірник 1,700 зол., Пяткова 700 зол., Тарнавка 3,305 зол., Бережава 1,000 зол., Липа 600 зол., Передільниця 1,000 зол., Добромиль 20,000. Окрім сього потерпіли Арламів, Мігова, Работичі, Посада риб., Макова, Княжпіль. Загальні шкоди по даним староства виносять понад 130,000 зол. Це обчислення являється зменченим. З виказів надісланих окремими громадами можемо зробити такі доповнення: Громада Арламів потерпіла на 1,084 зол., Работичі на 4,415 зол., Княжпіль на 2,230 зол. Оприче цього потерпіли Посада новоміська ушкоджено 683 морги шкода виносить 29,645 зол., Трушевичі шкода виносить 3,-590 зол., Коросна шкода виносить 8,285 зол., Смільниця 4,-000 зол., Рудавка нанівська 1,-180 зол.

Становище в повіті ускладнюється тим, що ряд громад потерпів од градобиття. До тих громад належать: Сопітник, Кропивник, Ліщина, Бориславка, Посада рибoтицька, Посада новоміська.

Повіт ДРОГОБИЧ.

В повіті дрогобицьким поміж иншими потерпіла громада Раделичі, загальна шкода 23.000 золотих.

Повіт ЖИДАЧІВ.

Поміж иншими потерпіли такі громади: Володимирці на 16,340 зол., Баличі зарічні 150,-000 зол., Волиця гніздичівська 200,000 зол., Горуцко 10,000 зол.

Повіт КАЛУШ.

В повіті калуським потерпіли такі громади: Бабин, Бабин заріч., Бережниця, Берлоги, Болохів, Хотінь, Цвітова, Дубровa, Добрівляни, Довга калус., Довга войн., Долпотів, Грабівка,, Голинь кот., Гуменів, Ясень, Яворівка, Кадовбна, Калуш, Камінь, Копанка, Красна, Кропивник, Лдзіне, Лука, Майдан, Мединя, Мостище, Мошківці, Мислів, Небилів, Негівці, Новиця, Перекоси, Петранка, Підгорки, Підмихайле, Пійло, Перевозець, Прислуп, Рівня, Рипяна, Вередне Сільце, Сівка калус., Сівка войнил., Сливки, Слобода небил., Слобода рівн., Станькова, Студінка, Томашівці, Топільсько, Тужилів, Угринів стар., Угринів сеерд., Верхня, Вістова, Войнилів, Завій, Завадка, Збора.

Загально знищено 81,327 гектарів орного поля, зовсім знищено 2,331 поля і 1,553 сіножати і пасовиськ, частинно знищено поля 5,435 і 3,725 сіножати і пасовиск, знищено і ушкоджено 243 будинків. Загальні шкоди виносять 1,808.250 золотих.

Повіт РОГАТИН.

Повені знищили такі громади: Поплавники, Ганівці, Різдвяни, Німшин, Журавенко, Конара обнявши простір 515 гектарів ріллі і 1,488 гектарів сіножатей. Частинно знищені громади: Тенетники, Мартинів новий, Мартинів старий, Демешківці, Любича, Фрага, Григорів, Підмихайлівці, Журів, Посвірж, Слобода букачовецька, Черніїв, Букачівці, Вишнів, Підбуже, в розмірі 448 гектарів поля і сіножатей.

Повіт СКОЛЄ.

В наслідок виливу Дністра і Свічі, потерпіли поміж иншими такі громади: Журавно на зол. 13,594, Побереже 3,545, оприче сього забрано сіна на 45,-800 кільогр. Підгородці 3,170 з., Стинява вижна 1,100 зол.

Повіт СТАНИСЛАВІВ.

Повінь заляла в переважній части: Дубівці, Пітрич, Дегову, Галич, Залукву, Єзупіль, Побереже, Маріямпіль, Бранівку, Вовчинець, Св. Станислав, Близники, Пукалівці, Курипів, Пасічну, Кнігинин, Ямницю, Рибно, Хриплин, Черніїв, Хомяків, Забереже, Семиківці, Водники, Загвізде, Пациків, Крехівці, Дрогомирчани, Клузів, Підлуже, Опришівці, Чукалівку, Тисьменичани, Угорник.

Град вибив у сім році цілковито плоди в Делівії, Межигірцях, Медусі, в Угринові долішнім знищено все, а також і в Пасічній.

Повіт СТРИЙ.

Поміж иншими потерпіли такі громади: Липовиця вижна на 8,900 зол., Дулібина 2,-620, Татарсько 6,000 зол., Жулин на 1,146 зол. Дідушиці 47.-600 зол.

ДОПИСІ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

На поміч бідним в селі Лисовичах.

На мій поклик, поміщений свого часу в Свободі, люди, котрі відчувають біду наших нещасних братів в старім краю, зложили вчасти добровільними жертвами, а вчасти з доходу з вигравки суму 18 дол., котру підписаний переслав до краю на руки свого батька, щоби її роздати поміж найбіднійших. І на сих днях наспіла від сих нуждарів вістка з подякою за одержані жертви. Лист звучить: Лисовичі, дня 2. липня, 1925. Сл. Ісусу Христу! Ми низше підписані (в листі суть власноручні підписи) засилаємо щиру і сердечну подяку Вам, П. Ушак, а також всім ласкавим жертводавцям за ласкаві дари, котрі в цих тяжких часах декотрого з нас виратували від голодової смерти. Повінь, яка навістила наші околиці, такі наробила спустошення, що декому з нас не лишилось на один обід. І яка мила була Ваша жертва, котра прийшла так неподіваноі! Нехай Вам Господь Бог заплатить за се, дорогі Браття і Сестри! Ми будемо молити Бога за Ваше здоровле.

Жертви одержали односельчани, котрі були в найбільшій нужді в присутности виділу читальні Просвіти.

В імени сих нещасливців складаю сердечну подяку всім ласкавим жертводавцям за жертви і звертаюся знову до краянів доброї волі: Поможіть цим бідакам, як і хто може! Я і на дальше буду збирати жертви на сю ціль та радо приму жертви, хотяй би найменьші, котрі сейчас відішлю на призначене місце.

Моя адреса:

Dmytro Ushak
501 W. 166th St.,
New York, N. Y.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЯ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

КАРТА ЗМІНИ АДРЕСИ.

Хто зміняе свою адрес у,нехай долучить почтову марку за 10 центів і вишле сю картку на адресу:

"SVOBODA", 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

До Адміністрації „Свободи":

Залучаючи почтову марку на 10 центів прошу змінити мою адресу.

Моя стара адреса була:

Число відділу..........
Імя ....
Улиця ....
Почта ....

Нова адреса є:

Число відділу..........
Імя ....
Улиця ....
Почта ....

Ольга Кобилянська.

УРИВКИ З ПОВІСТИ „ЦАРІВНА".

Є люди, що жиють наскрізь уодно зі світом, одного й бажають, що — так сказатиб — розходяться, розпливаються в масах; а є знов люди, що дивляться в бік; є врешті люди, що горнуть всьо в себе, всю красу, всі твори людського життя. Чим більше набирають у себе всякого „світа" тим незрозумілiщими стають для свого окруження.

*

Як обридли такі люди, котрі в ніщо не вірять, всьо знають, всьо за собою мають, котрі в одній хвилині з усім готові! Вони видаються мені мов та вода, що з самого стояння переміняється остаточно в багно і тратить свій характер. Такі люди не є найсильніщі індівідуальности.

Але всіх людий не можна брати за одно зявище, осуджувати без розбору тому, що всі родяться, ростуть і вмирають. Ні, у кождого своє „я" цілком нове, хоч в дечому і подібне до своїх предків, однак задля того не може ще один відповідати за всіх або всі за одного, і тому треба бути лагідними в осуді другого. Люде є дуже, дуже інтересні, ще більше як природа. В них треба вглублятись, відгадувати їх, в чім вони сильні, в чім ориґінальні; в чім гідні погорди, а в чім величні.

*

Мій ідеал:

— Мати таку свободу, щоби бути собі ціллю!

Передівсім бути собі ціллю, для власного духа працювати як бжола; збогачувати його (духа), збільшати, довести до того, щоб став сяючим, прегарним, хвилюючим, зоріючим у тисячних красках!

Передівсім бути собі ціллю й обробляти самого себе, з дня на день, з року до року. Різьбити себе, вирівнювати, щоби всьо було складне, тонке, миле. Щоб не осталось дісгармонії ані для ока, ані для серця, для жадного зі змислів. Щоби жадоба за красою утихомирилась.

Бути передівсім собі ціллю, а опісля стати або для одного чимсь величним на всі часи, або віддатися праці для всіх. Боротися за щось найвище, сягаюче далеко поза буденне щастя...

Такий мій ідеал!

Свобідний чоловік із розумом — це мій ідеал!

*

Нехай чоловік буде умний і розсудливий кілько хоче, але коли він цієї своєї фільософії не вміє приноровити до життя, то ця фільософія неправедна. Вона [illegible]

талановиті уми і викликує хоробливий настрій...

„Горе тому, хто більше жадає ніж сам в силі дати; хто будить голод, а не заспокоює його!

*

Я думаю, що обовязком кождого чоловіка є противитися тому, що показалося неправдивим і погубним, а зате приймати це, що подає здібний ум. Лиш таким чином є можливий всякий поступ.

*

Я люблю працю — вона розвіває сумні тужливі думки і не допускає тонути в жалю.

Я люблю боротьбу — вона пригадує мені життя й істнування власних сил.

Я не боюся голоду і холоду, бо я не боюся і смерти.

Я хочу жити, але не так, щоби лише по світу волочитись.

Я хотілаби мати якесь вдоволення. Якби ви знали, як то тяжко, коли думки блукають і не находять нічого; блукають у чімсь неяснім, великім, ведені більше чуттям. Ах, я того не можу сформулувати! Аж ненавиджу себе нераз за те; себе і старинний звичай той, що зветься життям! Чому не подасть мені нічого такого, в чім моя душа моглаб роскошувати?

Чоловік належить до світа внішнього, він звязаний із ним тисячними нитками і тому нехай поринає в нього!

*

Час із своїми подіями не минає попри чоловіка безслідно. Його, чоловіка, поривае могуча струя життя з собою і кожний рік, ба, кожда днина відобє на ньому своє пятно і він зміняється несвідомо.

*

Хто привикне до думки, що йому доля всміхнеться, той двічі чується нещасливим, коли його побє недоля.

В життю людськім лучається стільки неожиданого, наглого, що лучше не числити на ніщо певне. Те, що ми звикли вважати незмінним, або лише нашим, виховзується нам нераз так несподівано з рук, що ледви можна це зрозуміти.

ВІДПОВІДЬ.

— Чи то правда, що ми походимо від малпи?

— Від кого я походжу, то я знаю, а до ваших фамілійних [illegible] я не мішаюсь.

З НОВИХ ПОДІЙ ТА ІДЕЙ.

МІЖНАРОДНА МОВА.

З нагоди париського конґресу.

При кінці червня с. р. радила міжнародня конференція в Парижі, під протекторатом Академії Наук, над питанням: Як зменшити перепони у взаєминах учених поодиноких народів. Відомо, яку ролю грає у винаходах підготовча праця, ведена цілою низкою вчених, збірно та систематично. Виміна думок щодо результатів та метод праці є інколи необхідна, а дуже часто заощаджує час та енерґію дослідникам, які є поінформовані про висліди, зроблені вже иншими над цим самим предметом.

У звязку з цією орґанізацією праці вчених на перший плян виринула справа: спільної міжнародньої мови. Не тільки для вчених у тісному розумінні цього слова, а для всіх умових працьовників, справа зазнайомлення себе легко з якнайширшою літературою даного предмету має першорядне значіння. Хто зна, чи вона не доторкає ще живійше народів, що хотіли би здоганяти культуру инших, а не всилі на своїй мові, перекладами, інформувати читачів про всі найновійші здобутки у даній царині.

Міжнародній зїзд у Парижі не перемінився в трибунал, перед яким представники поодиноких народів показували доцільність поширення на инші народи їх рідної мови. Вчені признали, що вибір якоїсь істнуючої живої мови, як помічної поруч рідної, як другої для всіх народів — зустрічає надто багато ворогів. Навіть коли залишити на боці суперництво народів національну заздрість — граматика живих мов є надто складна, — вони не мають льоґічного звязку між правописом і вимовою, і т. зв. рух мови та її надто хутка еволюція насувають постійні трудноці для ясного розуміння поодиноких термінів та зворотів.

Були прихильники латини, але нечисленні. Їм доказали легко, що мова Цицерона не надається для висловлення сучасних ідей і що ті, які силкуються це робити, приневолені творити зовсім нову мову, хто зна, чи не більше складну у граматиці та фразеольоґії, як традиційна. Характеристичним є факт, що Французи, які латинською мовою володіють найкраще, голосували за есперанто. Прикмети цієї штучної мови є ясні. Коріні її слів вибрані, яко мога, з найбільшої скількости живих та поширених мов. Есперанто має просту азбуку; кожна буква незмінну вимову; всі іменники, однини та множини, прикметники, присілівники та 4-тий відмінок можна розпізнати по їх кінцівках. Граматику та вимову може вивчити з телеґрафічною швидкістю кожна інтеліґентна людина, знайома з якоюнебудь з моманських чи ґерманських мов.

Факт, що есперанта вживає нині більш міліона людий, себто інтеліґентів ріжних народів, і що воно має 2.000 товариств для його поширення, свою пресу і вже поважну літературу, ориґінальну та перекладну, — цей факт рішив чимало при резолюціях зїзду. Не диво: сама париська конференція вела свої наради здебільша по есперантському. Невідомо, в якій мірі резолюції вчених матимуть вплив на уряди поодиноких держав. Конференція домагалась ввести в усіх країнах есперанто як шкільний предмет, звернулась з покликом до видавців практичних, технічних та наукових творів, щоби передавали бодай їх зміст по есперантському. Цей поклик був навіть спеціяльно звернений до таких країн, як славянські, яких учені, друкуючи свої праці виключно на рідній мові, не передають своїх вислідів европейським ученим.

Дуже цікавою була резолюція зїзду, щоби випрацювати по есперанському словники з технічно - науковою термінольоґією, над якою працюватимуть учені ріжних країн. Не передрішаючи можливости, чи місце есперанта не займе нпр. мова анґлійська, у всякому разі, есперанто для чисто практичних цілей зможе ще довгий час виконувати свою корисну функцію посередника між народами.

Сини таких народів, як наш, які звикли приймати свою освіту з діточих літ у традиції вавилонської вежі, розуміють найкраще, скільки зусиль та часу йде надурно на вивчення чужинних мов. Чим більше з них учимось, тим важще нам засвоїти собі одну з них настільки, щоби вона стала другою рідною. Навіть сама рідна терпить від цієї праці в першій мірі. Питання якої другої чи там третьої мови маємо вчитись поруч рідної, щоби вона могла нам служити як посередник в Европі — не хутко буде в нас вирішене.

Ор. Ор.

—o—

З історії нервових недуг.

СОТІ РОКОВИНИ ШАРКОТА.

Франція обходила недавно доволі святочно соті роковини приходу на світ найбільшого французького неврольоґа Жана Мартена Шарко (Charcot). У промові на офіціяльній академії, влаштованій з цієї нагоди в Парижі, назвав міністр Шаркота гордістю французького народу. Представники численних инших народів, що зїхались на отсе свято, величали також память знаменитого лікаря і професора; вони згадували ті часи, коли то славний париський шпиталь Сальпетрієр, де лікував і навчав Шарко, називали Меккою неврольоґів. Хто тільки в отсі часи в цілій Европі мав претенсії до глибшого знання нервових недуг, уважав своїм обовязком поїхати в Париж і тут мати своїм „майстром" Шаркота. Слухачами його славних „пятницевих" викладів були поза звичайними студентами медицини ріжні наукові поваги світа. А коли на викладову салю вийшов він, окружений юрбою підчинених йому лікарів та адептів, тоді ціла авдиторія „запирала в собі дух", щоб ліпше ловити його слова. Справедливо помічено, що коли Франція ще й нині займає перше місце в науці неврольоґії, то це заслуга Шаркота. Зпід його руки вийшли Марі, Бабінскі, Сук і Жане, які нині ведуть перед в европейській неврольоґії.

Тяжко подати повний образ діяльности Шаркота і пояснити вагу його наукових творів. Наука про людські недуги старається завсіди у першій мірі відріжнити від себе поодинокі роди недуг, — річ незвичайно важна з теоретичного і з практичного боку. Таке відділення і зясування поодиноких хоробових одиниць у неврольоґії подекуди труднійше як деінде. А це тому, що ріжні нервові недуги мають дуже подібні симптоми, які бодай на перший погляд, не ріжняться нічим між собою. Візьмім такий банальний неврольоґічний прояв як тремтіння. Відомо, що „нервовій" людині „тремтять" руки, ноги або голова. Але при яких ріжних недугах може виступати таке „тремтіння"! Воно може бути легенького, нешкідливого „зденервування", що перейде без сліду, так само як тяжкої, хронічної, невилічимої недуги, що приковує хорого раз на все до ліжка. Таке саме торкається всіляких нервових „атак" назверх доволі до себе подібних, а прецінь таких ріжних своїм значінням та наслідками. Одні атаки лікуються зимною водою, а ще краще минають самі без лікування, инші до них подібні є покажчиком грізної хиби орґанізму. І так як отся схожість симптомів дезорієнтує ляіків і каже їм переплутувати всілякі нервові недуги, так само зводили вони колись на манівці і фахову медицину. І вони колись в однім кітлі варили ріжні річи. А прецінь усі ті прояви, хоч схожі, не зовсім такі самі. Хтось, кому вказано на дрібні, а прецінь характеристичні ріжниці, на будуче не помішає одного симптому з другим. Штука тільки в тім, щоби знайшовся хтось, хто перший, сам, не навчений другими помітив би ті характеристичні риси і показав їх иншим. Цей дар відкривати ріжниці, непомітні для очий решти людий, цей своєрідний талант бачення мав саме Шарко. Тут лежить, як це зазначив у своїй промові Марі, головне жерело наукових добутків Шаркота. Ріжничкуючи таким чином симптоми, він вспів відділити від себе цілу низку нервових недуг.

Одначе, усталення повного образу хороби не вичерпується описом її симптомів. Треба ще відшукати зміни в орґанізмі, які є їх причиною. І знову в царині нервових недуг це справа, хто зна чи не труднійша як деінде. Бо нервові центри, які є осідком цих змін, збережені глибоко внутрі орґанізму і обслонені кістьми, так, що за життя тяжко до них мати приступ. Очам дослідника вони розкриваються звичайно аж при посмертній секції, а й тоді це річ нелегка, бо входять тут у гру часто дрібні зміни, помітні щойно під мікроскопом. Одначе Шарко і тут був майстром. Заки сотворено спеціяльно для нього катедру неврольоґії, він був професором патольоґічної анатомії. Отже не дивниця, що коли нервові недуги стали особливим предметом його зацікавлення, він не міг оставити в тіни поза клінічною стороною цих недуг також їх анатомічного підкладу. І тут також довершив чимало Шарко, показуючи звязок між хоробливими змінами нервової маси в мізку та хребетнім стрижі і клінічними наслідками цих змін. Із цілого ряду хоробових одиниць таким чином очеркнених, одну навіть назвали його іменем: хороба Шаркота.

* * *

Поза нервовими недугами, яким відповідають доступні нашим очам зміни нервових клітин та волокон (т. зв. орґанічними недугами), істнують ще инші, для яких ми таких змін відшукати не можемо. Загально здогадуються, що в цій другій катеґорії недуг будова нервових клітин остає ненарушена, а тільки їх чинности (функції) є забурені. Їх зовуть тому також функціональними недугами. Обовязки Шаркота як лікаря та професора приневолили його зійти також і на це поле. Особливо відомими стали його розсліди над найважнійшою функціональною недугою, а саме над істерією. Одначе тут метода розсліду Шаркота не була зільна від промахів. Промовці на святочній академії вважали навіть своїм обовязком оправдувати свого „майстра", роз'яснюючи, які обставини довели його до помилок.

Істерички, які своїми штуками неодного пошили в дурні, вспіли ошукати навіть великого професора. Істерія лучиться з незвичайною податністю на суґґестію. І вистачить, коли недосвідчений лікар дасть якимсь чином зміркувати істеричці або істерикові, що він вважає імовірним в данім випадку появу якогось хоробового симптому; коли істеричка вважає даного лікаря „авторитетом", то під впливом суґґестії цей симптом напевно виступить, якогонебудь він був би роду. І на тій точці промахнувся Шарко, беручи те, що було припадковим випливом суґґестії, за сутий, спонтанний, необхідний симптом хороби. Сальпетрієр переповнилось істеричками, які, мов на команду, виконували „великі" атаки у „клясичній" формі, накиненій їм подекуди таки самими лікарями. Одначе ця „клясична" форма великої істерії удержувалась тільки так довго, як довго в Сальпетрієр лікував Шарко і його школа; вона зникла, коли на його місце прийшли инші лікарі, які перестали вірити у „клясичність" отсих атак. Зроблений Шаркотові його противниками закид, що він замісць лікувати плекав у своїм шпиталі на велику скалю істерію, не є, здається, без зерна правди.

До характеристики великої людини можна докинути ще те, що він не любив Німців, та не хотів брати участи в наукових конґресах, орґанізованих у Німеччині. За це був він горячим прихильником французько-російського порозуміння, а в його хаті відбулись навіть раз важні сходини двох діячів французького та російського*), яких метою було надати оцьому порозумінню конкретні форми.

Др. Ст. Балей.

*) Були це Гамбетта та великий князь Миколай.

НОВИЙ ВСЕЛЕНСЬКИЙ ПАТРІЯРХ.

Дня 14. липня вибрано в Константинополі нового вселенського патріярха. Став ним дотеперішний нікейський митрополит Василь. Таким чином покінчився грецько - турецький спір, який виник був через видалення Турецькою [illegible] кого патріярха Константина.

ВСЯЧИНА.

МІХУР, СОЛОМИНА И ПОСТІЛ.

Жили собі разом міхур, соломина й постіл. Ішли вони дорогою; прийшли до річки та не можуть перейти через неї. Постіл каже міхуреви: „Ми на тобі перепливемо річку". — А міхур відповідає: „Нехай ліпше соломина перекинеться з берега на беріг, то ми перейдемо по ній". — Соломина згодилася й перекинулася кладкою. Постіл пішов по соломине, соломина переломилася. Постіл упав у воду, а міхур реготав, поки не тріснув.

РОБИ ДОБРЕ ДІЛО ТАК, ЩОБ НІХТО НЕ ЗНАВ.

Колись давно жив чоловік, що терпів велику нужду. Не було в нього ні хліба, ні одежі, ні своеї хати.

Якось у ночи, коли він спав, одчинилося в його мешканню вікно й хтось кинув через нього на підлогу гаманець із грішми. Бідняк прокинувся, підняв гроші та дякував Богови за його поміч.

Пройшов якийсь час. Бідняк прожив гроші й знов мусів терпіти і холод і голод. Аж сталося, що хтось у друге кинув йому через вікно гаманець із грішми. І бідняк знов не знав, хто се йому помагав.

Після того бідняк почав не спати в ночи. Він чекав, що прийде невідомий ще раз і знов кине у вікно його гаманець. А він хотів довідатися, за кого молитися Богу.

І справді сталося, що прийшов незнакомець у трете. Він відчинив вікно і знов гаманець із грішми впав на підлогу бідняка. Бідняк схопився з ліжка і кинувся до вікна. Він побачив:

Од вікна його в темряві ночи поспішався Святий Миколай Чудотворець, що був за священика в сьому місті.

СОНЦЕ ТА ВЕСЕЛКА.

Після дощу зявилася на небі веселка. Хто не дивився на веселку, кождий її хвалив. Веселка слухала, слухала та й почала хвалитися, що вона красша навіть за сонце.

Почуло ту мову сонце й говорить: „Та чи не знаеш ти, нерозумна, що веселка від сонця буває?" — А веселка лише сміється та ще більше хвалиться.

Сонце тоді розсердилося й сховалося за хмару; веселка відразу зникла.

КІСТОЧКА.

Купила мама сливок і хотіла дати їх дітям після обіду. Сливки лежали на тарілці. Івась ніколи не їв іще сливок, бо в них вони не росли. Так і покоштувавби він їх! І хлопчик усе ходив повз тарілку зі сливками. Коли нікого не було в кімнаті, він не здержався та: вхопив сливку і зїв. Перед обідом мама порахувала сливки й бачить одної нема. Вона розповіла про се татові.

При обіді тато й говорить: „А що, діточки, чи не зїв з вас хтонебудь одну сливку?" — Всі відповіли: „Ні". Івась почервонів, як рак, і теж промовив: „Ні, я не їв".

Тоді тато сказав: „Що зїв хтонебудь з вас сливку, то не гарно; та не в тому біда. Біда в тому, що в сливках є кісточки і як хто не уміе їх їсти та проковтне кісточку, то на другий день умре. Я того боюся".

Івась зблід і промовив: „Ні, я кісточку кинув у вікно".

Всі засміялися, а Івась заплакав.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Дня 14. м. м. помер в санаторії в Будах Ч. С. Р. тов. Дмитро Худобяк, канд. медицини, уродж. дня 3. XI. 1894 р. в Оришківцях, повіт Гусятин.

Не зазнав він у своїм життю богато радісних хвилин. Вже від найраньших літ була йому доля мачухою і не усміхалась до його ніколи, так, що за весь час своїх гімназійних студій у Коломиї зносив голод та холод в повному значінні цих слів. Невідрадний матеріяльний стан батьків [illegible] Покійного в обійми злиднів і заставляв заробляти на хліб. Та такі невзгодини не відбирали у нього ні охоти ні любови до книжки. Він належав до найпильнійших учеників.

Світова війна застала його ще гімназистом, та це не зупинило Покійного вступити 1914 р. в ряди У. С. С., та переживати з ними воєнне лихоліття. У час великих днів Українського Народа стояв Він у лаві борців, розуміючи вповні вагу менту.

1921 р. переходить Карпати і записується в Празі на медичний факультет. Та надмірна праця не тільки умова, але і фізична, знищили вже й так війною підірване здоровля і на порозі кращого життя паде Він від грізної недуги туберкульози.

В. Ст-к.

ЧУДАСІЯ З ЧУДОМ.

Ще не так давно читали ми про ріжні чуда, що творились на Радянській Україні. То відновлювались ікони, то одновилася баня на церкві, то появилися в одній долині хрести і т. д. Ті чуда збирали біля себе безліч богомольного народу, біля чуд попи мали добрий заробіток, а вкінці за ті чуда почали попадати ріжні спекулянти під суд.

Таке чудо трапилося 5. січня ц. р. на наших землях і по цей бік кордону на хуторі при самім кордоні біля м. Корця на Рівенщині.

В хаті бідного селянина Панаса Павловського висіло на стіні вже з 20 літ між иншими образами два звичайні лубочні постарілі й скорчені образи. Перед водохрещами образ Почаївської Божої Матери на очах господині хати поновився та вкрився якимсь особливим сяйвом. Вістка про це рознеслась блискавкою між народом, долетіла й до митрополита і по його розпорядженню з великою парадою та при величезнім здвизі богомольного народа перенесли образ до жіночого монастиря в м. Корці.

Через кілька днів після першого обновився й другий образ, що представляв „Вознесення." Як до першого так і до цього почало напливати дуже богато богомольців, і тому начальник району, якому надокучило видавати перепустки для вступу в прикордонну полосу, поробив старання, щоб образ перенести десь дальше від кордону.

Благочинний приказав о. Марченкові та о. Сінгалевичеві перенести образ до церкви св. Миколи. Дня 10-го травня ц. р. з дозволу влади зібрались на хуторі маси народу. По дорозі до Корця приєдналося до урочистости ще й двох священиків і ще більше народу. Несли образ до церкви св. Миколи, але на повороті до тої церкви сталося друге чудо; народ заметушився і рушив в протилежний бік до церкви св. Юрія, бо воля власника й приказ була там зложити образ.

Довідався про це о. Башинський, настоятель церкви св. Миколи, і як старший і таки добре старий приказав духовенству не йти за образом. І поніс народ образ без попів і кадила, а попи остались на вулиці самі. Роздратований благочинний покликав на ратунок кінну й пішу поліцію. Довго народ з нею сперечався, бо заступила йому дорогу, поки начальник району її не відкликав.

Хоч і просили люди, о. Башинський не „пожалував" відправити молебня, бо благочинний заборонив всьому корецькому духовенству служити перед образом.

Не повірило начальство в те друге чудо. Найшло причину, чому народ збунтувався; — збунтував його о. Марченко, що править службу по українськи, народ його шанує і він якраз є настоятелем церкви св. Юрія. Воно б нічого, але ж бо через те розвіялись всі надії отців Башинських на величезні зиски, які обіцювало чудо з кишень хоч бідного але жертволюбивого і — темного народу. Не повірили тому, що господар Павловський не хотів передати образа до церкви св. Миколи, бо її настоятель о. Башинський сумнівався в обновленні образа, а його матушка розносила по базарі, що образ підроблений.

Приїхав до Корця 12-го червня ц. р. з повновластями від митрополита ославленого Дениса, рівенський протоєрей о. Рогальський. Переконував господарів образа, щоби передумали і перенесли образ до церкви св. Миколи. Нічого не помогло. Тоді висланник замкнув церкву св. Юрія і заборонив в ній служити до вияснення справи через митрополита.

В неділю 14. червня ц. р. о. Рогальський служив Службу в церкві св. Миколи і сказав там по українськи дуже хорошу промову про терпіння святих і чуда Христа. „І для Корця — казав — післав Христос своє чудо в обновленні ікон, неначе сам зійшов і кличе до себе народ, але ви його залишили на самоті."

Отака то чудасія трапилася з чудом. Нема то як наші попи.

Православний.
(„Новий Час").

З НАРОДНИХ ПІСЕНЬ.

(Записана в Галичині).

Ой там в полі ріс терен,
Но він виріс сам оден,
А спід того терену
Вийшла вдова молода
Породила синів два
А як вона родила,
В чистий китай повила,
В тихий Дунай пустила.
Ой ти, тихий Дунай,
Синів моїх доглядай!
Ой ви, тихі береги,
Не шуміть ми на сини.

ШКОЛА І ДІМ.

(Голос педагога).

Перші початки виховання дістає дитина дома від родичів і рідні. З хвилиною, коли дитину записано до школи, крім дому перебирає на себе також обовязок виховання дитини й школа. Буває нераз, що дім не дає ніякого виховання, що виховання зачинається щойно у школі. Так буває головно у дітей бідних родичів, що ціле життя зайняті виключно борнею за кусень хліба, що не мають тому й часу на виховання дитини, або про виховання й поняття не мають! Тоді має шкільне виховання заступити і домашне. А це, як учить практика, дуже тяжко,— тяжко, але все таки можливо! Та вже цілком неможливо, щоби школа могла виховувати, коли протиділає дім. Таке виховування не приносить ніяких плодів — і вихованець росте та дозріває без виховання.

На щастя, таких домів, що самі собою— чи то свідомо, чи то несвідомо, інстинктовно протиділали би вихованню школи — мало. Зате дуже багато таких домів, що зі шкільним вихованням не співділають. Наслідок: або само шкільне виховання за вузке і за слабе й одиниця виходить у світ, немов би цілком без виховання, або — якщо при шкільному вихованню вжито всіх засобів і зусиль, а вихованець податний на добрий вплив — одиниця виходить дещо вихована, одначе виховання не настільне, як він став би вихований при співділанню дому зі школою. А проте у громадянстві закорінений інакший погляд. Громадянство вимагає від школи всього. Розуміється, що добре — засвоєне дитиною у школі — громадянство приписує собі, свойому впливови і своїм заходам. Тільки все лихе, що має на собі вихованець, стає в очах громадянства набанням, принесеним зі школи. Школа винна всьому. Школа повинна була затерти й усунути всі лихі риси характеру і поведінки.

Так само й з поступом у науці. Тільки школа винна, якщо ученик дістає недостаточну ноту з якогонебудь предмету. „Зле вчать" — або ще звичайніше: „Учитель винен — професор завзявся на дитину — професор має око на неї!"

Ось такі готові фрази є здебільша символом віри громадянства. Вони всі з ґрунту невірні. Їх викорінити з переконання людей, виказати їх нестійність і хибність — ось трудне завдання, що його старатися виконати міродатні чинники. Та як важко це зробити! Нема майже ні одного батька під сонцем, ні одної матері, що признала би якусь недостачу, якийсь брак у характері, у поведінці або у знанню свойого сина чи донечки!

А тимчасом повинно бути інакше. Батьки дитини, що ходить до школи, повинні заедно цікавитися не тільки школою, але й вихованням взагалі, а вихованням і поведінкою своєї дитини зокрема. До батьків належить інформувати вчителів про здібности дитини, про її попереднє життя, про її спосіб і можність вчення і т. п. Кождий учитель — якщо він не є „вчителем з примусу" — прийме ті відомости про ученика чи ученицю з великим зацікавленням до відома і поступить згідно з ними. До батьків дитини належить згуртуватись у спільноту, у „батьківський комітет", до якого належав би крім матеріяльного піклування про школу, ще й переважний виховно-моральний бік. Батьки повинні вислухувати двотижневих викладів професорів і директора на тему обовязків виховання дитини родичів, школи і дому, їх взаємини і т. п. Батьки повинні допитуватися про стан науки своїх дітей щонайменше раз тижнево (не як у нас — раз на піврік, по клясифікації, коли вже не час на ніякі виховні засоби!) До батьків належить нагляд над дітьми за школою — від воріт школи до слідуючої днини знову до них. До батьків вкінці належить і припильнування науки дітий дома. До цього всього треба заедно вказівок досвідних педагогів і читання та обізнання з новою педагогічною літературою. Щойно тоді ми зможемо виховувати здорову, сильну молодь на добро для неї, для батьків і громадянства. Це все повинні взяти собі до серця всі громадяне і подбати, щоби школа і дім творили доповняючу цілість, як цілістю є життя, що рівночасно є домом і школою. („Діло").

Е. Я.

Русский цар.

Підчас війни доніс один жовнір підофіцирови, що другий жовнір назвав царя дураком.

Зараз унтерофіцир прийшов до обвинуваченого і питає:

— Ти казав, що цар дурак?!

— Ні, я не казав!

— Признайся, бо є свідки!

— Та я казав, що цар дурак, але японський, не наш!

— Брешеш, брешеш, сукін син, коли дурак, то наш!

ПОЗІР! ПОЗІР!

Сим подається до відома всім нашим читачам, що присилаючи до поміщення ріжні оголошення до часописи „Свобода", треба рівночасно враз з оголошеннями присилати і належитість за них. Щоби читачі могли орієнтуватися яка належитість має бути прислана враз з даним оголошенням, будуть ласкаві за кожде написане в оголошенню одно слово числити 2 цт. коли таке оголошення має 30 або більше слів. За оголошення котрі не мають 30 слів платиться 50 цнт. за раз. Виняток творять лишень відділи У. Н. Союза, котрих оголошення мають бути підписані місцевим урядом відділу. Всі оголошення мають бути присилані до адміністрації „Свободи" 5—6 день перед днем оголошення їх в часописи, так що колиби вимагала сего потреба, був час порозумітися зі сторонами. Сторони котрі не схотять пристосоватися і придержуватися повисших правил, не можуть відтак нарікати на часопись, що непоміщено їм оголошення чи оголошень.

Адм. „Свободи".